

BALUWA YA PAULI KWA VANDU VA GALATIYA VAGALATIYA ULONGULELU

chitabu cha Vagalatiya chiyandikiwili na ndundami Pauli sula ya 1:1. Chaveli chitabu cheni Pauli ayandikili kwa vandu yivamjumilili Kilistu va Galatiya pamongapa gati ya myaka milongu mchechi na nani mbaka milongu muhanu na saba pawonikili Yesu. Yikuweshikana Vagalatiya vaveli vakwikala mu mkowa wa Loma yiveli Galatiya. Yivapwembukili vamanya ha kucha Pauli aveli koti payandikeyi baluwa ayi, lakini yikuweshikana yayandikiwili mumbwani sha Efesu na Kolindu.

Pauli avayandikilili vandu yivamjumilili Kilistu, vosi Vayawudi na vangutungu va Vayawudi kwa vandu yivamjumilili Kilistu va Galatiya. Chamunu ayandikili kulimba ng'ulilu ya ufyangu yila yiwomba vandu yivamjumilili Kilistu vakudayiliwa kukombikesha malawu va Vayawudi kufuma mulilaghanu lya dahili nendu kudumula jandu. Kwaveli na lipinga lya vandu gati ya vandu yivamjumilili Kilistu yivakemiwili Yudaiza veni vadayiliwili kuva vangutungu va Vayawudi yivamjumilili Kilistu kudumuliwa jandu. Kandi vabedalili utavala wa Pauli. Pauli ayitashili muundundami kwa kuhimulila ngalilu yaki sula ya 1:11-2:14 kandi mweni ayitashili Chilongu cha Nyanyi kwa kuhimulila kucha ulowolu wukuva kwa kumjumila Yesu Kilistu

hela sula ya 2:16 awu ndi usangi wuuyeghiwa na Chapanga, figoli fya vandu ha.

fivelili mugati kwa chikata

Pauli akukanda baluwa kwa kuvajambusha vandu yivamjumilili Kilistu va aku Galatiya sula ya 1:1-5.

Kandi Pauli ahimulili milandu yaki ya dahili kwa kwitasha chadayila kuwula na kulan-gusha kucha mweni ayeshili kwikala ngimu ya malawu lakini yaveli yikutanga ha sula ya 1:6-2:21.

Pambeli akuhimulila nendu chichuku cha lilawu na nemusi muulowolu sula ya 3-4.

Kandi avagayilili malayililu vosi mungalilu nofu kwa vandu yivamjumilili Kilistu sula ya 5-6:10.

Pauli akumalilila baluwa yaki kwa kuvajambusha na ngulilu ya mbelu kukumbuka chivelili chighalambuka kwa Chapanga kuva mundu wa shonu ndi yitawuka nendu kucha shaliya sha panji, kucha kwingila jandu sula ya 6:11-18

Baluwa ya Pauli kwa Vagalatiya

¹ Nenga Pauli ndundami vangema wala vanay-isha vandu ha, ila kwa uwesu wa Yesu Kilistu na wa Chapanga Tati yamshukushili Yesu kufuma njifwa,

² na valongu vosi yivaveli pamu na nenga tukuvajambusha vandu yivamjumilili Kilistu yivavelili aku Galatiya.

³ Tukuvaluvila usangi na kusika kwa Tati wetu Chapanga na kwa Bambu Yesu Kilistu.

⁴ Kilistu ayitawulili mweni kwanongwa ya sambu shyetu na wutami wa Chapanga wetu na Tati naha aweshi kutulowola mumlima awu wa wafu.

⁵ Kwa Chapanga ukomi wuvi jola! na jola! Yina.

Kuna chilongu cha Nyanyi chimu hela

⁶ Ngujuluvala, chipindi chidokwa hela chipita yumwi mukuchileka chilongu cha Nyanyi cha usangi wa Yesu Kilistu na mukukovekela chilongu cha ndambu yingi chivelili kucha chilongu cha nyanyi.

⁷ Kwahela “Chilongu cha Nyanyi chingi.” Nakaka kuna vandu yivavatilanga, vandu yivadayila kuchiyashinganya chilongu cha Kilistu.

⁸ Leki payiva, yumu wa yumwi awu makungu wa kumbindi, pavalandulila chilongu cha ndambu yingi na yila yituvalandulila yufwi, Chapanga amlapili mundu ayu!

⁹ Twadetili kala ponopa ngudeta kandi, Mani mundu yoyosi akuvalandulila chilongu cha ndambu yingi na chila chimuchiyangili kala, Chapanga amulapili mundu ayu!

¹⁰ Wudeta nahawu ngudayila kumunowesha ghani, mundu, awu Chapanga? Awu leki, ngudayila kuvanowesha vandu? Leki ningagolili naha, nenga ndingavelili ndumindumi wa Yesu Kilistu ha.

Pauli akukemwa na Chapanga.

¹¹ Valongu, ngudayila mumanyi kucha chila Chilongu cha Nyanyi cha Yesu chindivalandulili unjagila wa mundu ha,

12 nenga mbokela kwa mundu ha, wala kang'ula mundu ha. Yesu Kilistu mweni yagubutulili nenga.

13 Pangajila hoshu mupikanisha kala ngajila chipwembu ndambu ya ngalilu yangu ya dahili kwa ngalilu ya Vayawudi na ndambu yindiligobulili lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu nendu kandi ngadayileyi kulimalila nakamu.

14 Yina, nenga ndavelili kuulongolu ya Vayawudi vayangu va tanga yangu mukuyikovekela deha ya kumkovikela Chapanga wa Chiyawudi ndakombikeshili munu kuvakamula mawuli va vavaha vetu.

15 Lakini Chapanga, kwa usangi waki, ashawulili nenga kukandila pang'onikili, kangema ndimkimbanikili.

16 Tepu palamulili kugubutulila mwana waki naha ndivalandulili chilongu cha nyanyi kwa vangutungu va Vayawudi kusaka malawu va vandu ha,

17 ngajila kuyenda tanila Yelusalemu kwa vala yivavelili vakwaa kuva vandundami, ngayendili tanila mkowa wa Alabia, pambeli ng'uya Damasku.

18 Payipitili myaka mitatu hela, ndi panyendili Yelusalemu kutang'ana na Kefa, ndayikalili kwa mweni majuva lilongu na muhanu. *

19 Lakini ndavawonili ng'odu vandundami vengi ila Yakobi, mlongu mundu Bambu Yesu.

20 Afi findivayandikila, Chapanga kamanya, ngudeta udesi ha.

---

* **1:18** Kwa Chigiliki vakumkema Petili.

²¹ Pambeli ndayendili ngengeleka ya Siliya na Kilikiya.

²² Chipindi chila ndimweni baha ndaveli ngal-ihela kutang'ana mesu kwa mesu na lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu va kula Yudeya.

²³ Chivamanyili ndi chila hela chivapikinishili, “Mundu yula yaveli akututesha pakwandi, pona-pawu akulandula ujumilwa wuwula wula wage-lagha kuuyaghamisha”

²⁴ Topi vamtundamila Chapanga kwanongwa ya nenga.

2

Pauli akujumiliwa na vandundami vengi

¹ Pambeli myaka lilongu limu na mchechi payipitili nyenda kandi Yelusalemu pamu na Banabasi wuwula wula vamtola na Titusi.

² Kuyenda kwa nenga kagubutulila Chapanga. Patutanganikili pachifisu ndivawombela vala vakomi unjagila wa Chilongu cha nyanyi cha Yesu Kilistu chindivalandulili vangutungu va Vayawudi. Ngagolili naha ili chichuku changu chigolili na chila chigola ponopa chikotoo kuva cha hela.

³ Lakini hata muyangu Titusi, mweni Mugiliki, vamung'ang'anika ha kudumuliwa jandu,

⁴ hata kwaveli valongu vengi va udesi vaka-dayileyi adumuliwi jandu. Vandu ava vayingilili kwa uyenjeli na kulembesha kwa chifisu up-ekesu wutuveli nawu kwa kuva pamu na Yesu Kilistu, ili vaweshi kutugola vavanda.

⁵ Tuvabesha ngatu hela kuvayanga ili unakaka wa Chilongu cha Nyanyi chisighali na yumwi majuva vosi.

⁶ Lakini vandu ava yivamanyika kucha vakomi kucha nakaka vava nahawu awu ng'odu, kwa nenga chindu ha, kwanongwa highilu ya Chapanga yikumulola mundu ha vandu ava yivavelili vavahela hoshu sha kunyongishela.

⁷ Pambeli yaki vamanyili kucha Chapanga aveli kanayisha kulandula Chilongu cha Nyanyi kwa vandu va mlima wingi kucha Petili alayishiwili kulandula kwa Vayawudi.

⁸ Nongwa yula yamgolili Petili kuva ndundami yadumulili jandu, mweni agolili nenga kuva ndumindumi kwa vangutungu va Vayawudi.

⁹ Topi, Yakobi na Kefa na Yohani veni vawoneka vakomi va vakomi, vamanyili kucha Chapanga kamemishela usangi waki, vatukamula yufwi liwoku twaveli Banabasi na nenga, yivi chilangushilu cha kwilumba kwa yufwi yitadayila tukagoli chichuku gati ya vangutungu va Vayawudi na veni gati ya Vayawudi.

¹⁰ Vosi vatuluva chindu chimu, tukotoo kuvayivasuwa vagaju kuvakimbanikila, chindu chindiyikangashili kugola.

Pauli akumlakalila Petili.

¹¹ Kefa pafikili mbwani ya Antiyokiya ndimukanila ngatu hela, nongwa avelili kavifya.

¹² Dahili, kwavelili vandu vamu valayishiwili na Yakobi kuyisa pala, Petili aveli akulya na vangutungu va Vayawudi. Pambeli vandu pavafikili, alekili nakamu kulya na vangutungu

va Vayawudi, akatileyi lipinga lingi likuvilisheyi kwingila jandu.

¹³ Hata valongu vengi Vayawudi vamukamula liwoku Petili muchilongu achi cha lighanja lya uyenjeli, hata mweni Banabasi avelili mulighanja lya uyenjeli wa veni.

¹⁴ Panolili kucha chivadayila veni muwutami wa Chilongu cha Nyanyi waveli uholoka ha, ndimuwombela Kefa pawulongolu ya vandu vosi, hata leki yuwi kuva Myawudi, ukuyikala kucha vangutungu va Vayawudi, kucha Muyawudi ha! Ukuweshwa wuli wuli kuvawombela kugela kuvang'ang'anika vangutungu va Vayawudi kuyikala ngalilu kucha Vayawudi.

Vayawudi na vangutungu va Vayawudi vakulowuliwa kwa usangi

¹⁵ Nakaka, yufwi ndi Vayawudi, yufwi vangutungu va Vayawudi ha yivakemiwili “Vana sambu.”

¹⁶ Yufwi tumanya nakaka kucha mundu daweshi ha kuva goleki pawushu wa Chapanga kwa kukovikela Malawu va Chapanga vamupili Musa ila kwa kumjumila Yesu Kilistu. Na yufwi tumujumila Yesu Kilistu ili tugoliwi vasangi pawushu wa Chapanga, kwa deha ya ujumilwa wetu kwa Kilistu, kwa kukombikesha Malawu ha. Kwanongwa kwa kukombikesha Malawu kwahela mundu daghavi msangi paulongolu ya Chapanga.

¹⁷ Ponopawu payiva mukusaka tugoliwi vagoleki kwa kuyilumba na Kilistu yufwi

tukuwoneka kucha tuva na sambi, wuli chilongu achi china mana kucha Kilistu ndi ndumindumi wa sambi? Ng'odu!

¹⁸ Ndavifyili kwidumbila Malawu. Kucha ponopa nguyigola kandi, ngulangusha kucha nenga ndi muvifyi wa Malawu.

¹⁹ Kwa nongwa ya lilawu lila, nenga sova, Malawu veni ndi yivang'ulayili, ili ng'weshi kuyikala kwanongwa ya Chapanga. Nenga ng'ulayiwa palupingika pamu na Kilistu,

²⁰ ponopa nguyikala, lakini nenga kandi ha yindiyyikala, ila Kilistu akwikala mugati ya nenga. Ngalilu ayi yiniyikala ponopa, nguyikala kwa ujumilwa wangu wumelinawu kwa mwana wa Chapanga yandamili nenga, mbaka katawula unofu waki kwanongwa ya nenga.

²¹ Ngulema ha usangi wa Chapanga. Leki mundu akugoliwa goleki kwanongwa ya kukombikesha Malawu va Chapanga vamupili Musa, topi, Kilistu kasova hela!

3

Nemusi awu Malawu

¹ Yumwi Vagalatiya, muva vapufi nakaka! Ghani yavahavilili? Chilongu cha kuvangiliwa mulupingika kwa Yesu Kilistu yiwombiwa lipala ngatu hela.

² Ngudayila kumanya chindu chimu kwa yumwi. Wuli, kucha mwapokilili Mfuki wa Chapanga kwanongwa mudayila kukola Malawu va Chapanga vamupili Musa, awu kwanongwa ya kuchipikana na kuchijumila Chilongu cha Nyanyi cha Yesu Kilistu?

³ Wuli, yumwi mwavapufi nahawu? Yumwi mwakandili fyosi kwa utangi wa Mfuki wa Chapanga, ponopa mukudayila kumalila kwa njimba shenu mwaveni?

⁴ Wuli gobuleku shosi sila simupatili siva sha hela? Nahawu ng'odu!

⁵ Wuli, Chapanga akuvasangila Mfuki waki na kugola mihilu kwa yumwi kwanongwa mku-gola fidayiliwa na Malawu, awu kwanongwa mukupikana Chilongu cha Nyanyi cha Kilistu na kuchijumila?

⁶ Mayandiku Vang'alili vakudeta kucha, Ibulahimu amujumilili Chapanga na kwa ujumilwa waki Chapanga amjumilili kucha goleki.

⁷ Ponopa, mumanyi kucha vandu vosi yivamujumila Chapanga nakaka ndi vana va Ibulahimu.

⁸ Mayandiku vang'alili valangushili tanila kucha Chapanga davagoli vandu va milima yosi kujumila kwa deha ya ugoleki. Topi Mayandiku vang'alili valongola kumlandula Ibulahimu Chilongu cha Nyanyi chavelili chakalihela kuva, "Kupitila yuwi vandu va milima yosi davane-miliwi."

⁹ Topi vala yivaveli na ujumilwa vakunemeleliwa pamu na Ibulahimu yajumilili.

¹⁰ Lakini vosi yivayidumba kugola fidayiliwa na Malawu va Chapanga vamupili Musa vava pasi ya malapu. Nongwa, Mayandiku vang'alili vakudeta, "Yoyosi yakamula ng'odu na kugola fyosi fiyandikilwi muchitabu cha Malawu kalapiliwa."

¹¹ Yiva lipala kucha kwahela mundu yawesha kuva goleki pawulongolu ya Chapanga

kwa kukola Malawu va Chapanga, nongwa mayandiku vakudeta, “Yaveli goleki kwa ujumilwa dayikali.”

¹² Lakini Malawu va Chapanga vamupili Musa vakwidumbila ha ujumilwa, ila mayandiku vakudeta, “Muna kugola kucha Malawu va Chapanga vamupili Musa wuvadeta ayu ndi dayikali kwa kwidumbila ava.”

¹³ Kilistu atukombulili mumalapilu va Malawu va Chapanga vamupili Musa mukukovekela lulapu lula kwanongwa ya yufwi. Nongwa mayandiku vakudeta, “Yoyosi mvili waki wuvangiliwili mulupingika ayu kalapiliwa.”

¹⁴ Chilongu achi chagolikili usangi yagayiliwili Ibulahimu yivafikili makabila va milima yosi kwa njila ya Yesu Kilistu, kwa ujumilwa tumpokeli yula Mfuki yatujangili Chapanga.

Kafwauti ya Malawu na jangi

¹⁵ Valongu, dandivapi chilangushilu cha ngalilu yetu ya majuva vosi. Muyiholi mapatanu va vandu vavili pavamalila kujova. Mapatanu pavagoleka na kuyandikiwa kwahela mundu yavika pambali awu kuyongishela chindu mulilaghanu ali.

¹⁶ Topi, Ibulahimu agayiliwi jangi sitangalili, mweni pamu na mlelwa waki. Mayandiku vakudeta ha, “Na valeli vaki,” Kulangusha vandu vatangalili, ila na mlelwa waki kulangusha mundu yumu, ndi Kilistu.

¹⁷ Chindu chidayila kudeta ndi achi, Chapanga agolili fingu na Ibulahimu, Malawu va Chapanga vamupili Musa yivayisili myaka mya

mchechi na milongu mitatu pambeli, vakuwasha ha kuliwusha lila lilaghanu, topi dayiweshi ha kuyiyananga jangi ayi.

¹⁸ Nongwa kucha fupu ya Chapanga yikuyidumbila Malawu va Chapanga vamupili Musa, topi dayiweshi ha kuyidumbila kandi jangi ya Chapanga. Lakini Chapanga amgayilili Ibulahimu kwanongwa amjangili.

¹⁹ Ponopa Malawu va Chapanga vamupili Musa vana chichuku liki? Vavikiwa ili kulan-gusha uyanangi ndi chindu liki, mbaka payisa mleliwa wa Ibulahimu yagayiliwi yila jangi. Malawu va Chapanga vamupili Musa vayeghili-wili na makungu kwa liwoku lya mjovanishi.

²⁰ Nakaka mjovanishi akudayiliwa ng'odu payiva chilongu cheni chikumwilata mundu yumu hela na Chapanga ndi yumu.

Chiyilatili Malawu va Chapanga vamupili Musa

²¹ Wuli Malawu va Chapanga vamupili Musa vakulimbana na jangi ya Chapanga? Ng'odu! Nongwa leki Malawu va Chapanga vamupili Musa vangavikilwi yivaveli vakuvagayila vandu unofu, topi tungaweshili kuvagola vandu vavi goleki kwa njila ya Malawu.

²² Lakini ng'odu. Mayandiku vang'alili vadeta kala, kucha mlima wosi wuva pasi ya wutwa wa sambu na yivajumilili vagoleli yila jangi yava-jangili Chapanga, kwa kumjumila Yesu Kilistu.

²³ Ngali kuuyanga ujumilwa, chindu chitugolili tuwopiwi na Malawu va Chapanga vamupili Musa, twavetilili ujumilwa, awu wugubutuliwi.

²⁴ Topi, Malawu ava vavelili kucha mleli wetu mbaka payisili Kilistu, ili kwa ujumilwa tugoliwi vagoleki pawushu ya Chapanga.

²⁵ Kwanongwa ujumilwa wufika kala, ponopa tukulongushiwa kandi ha na Malawu.

²⁶ Kwa ujumilwa, mwavosi yumwi mwavana va Chapanga mukwilumba na Yesu Kilistu.

²⁷ Yumwi mwavosi yimubatishilwi mwilumba na Kilistu, muva kucha mumufwala Kilistu.

²⁸ Topi kwahela kafwauti gati ya Muyawudi na Mgiliki, mvanda na mundu yaveli pekesu, mlumi na mdala. Mwavosi chindu chimu kwa kuyilumba na Yesu Kilistu.

²⁹ Payiva yumwi pamuva vandu vaki Kilistu, topi ndi chileli cha Ibulahimu, damuyangi fila fyajangili Chapanga.

4

¹ Topi, ngudeta naha, muhala mbala paghava akali mwana, akwifwana na mvanda hata leki findu fyosi fyaki.

² Chipindi achi akuva pasi ya valeli vaki vakumlolela mbaka chipindi chila chivikiwili na tati waki pachifika.

³ Wuwula wula na yufwi patuveyi tukali vana twaveli vavanda va wovi sitavala mlima.

⁴ Lakini chipindi chila nakaka pachifikili, Chapanga kamulayisha mwana waki aleliwili na mdadala na mweni alongushiwili na Malawu,

⁵ aweshi kuvagombola vala yivalongushiwa na Malawu ili yufwi tugoliwi vana va Chapanga.

⁶ Kwanongwa yumwi muva vana vaki, Chapanga kamulayisha Mfuki wa mwanawaki

mundima shenu, akulila “Aba,” Mana yaki, “Tati.”

⁷ Ponopawu yuwi kuva mvanda kandi ha, ila kuva mwana. Kwanongwa yuwi ndi mwana dawuhali, fyosi Chapanga fyamvikilili mwana waki.

Chipwembwi cha Pauli kwa Vagalatiya

⁸ Dahili mwamumanyili ng'odu Chapanga mwavelili vavanda va vala yivavelili vamulungu.

⁹ Lakini ponopa, kwanongwa mumumanya Chapanga awu tudeti mukumanyika na Chapanga, mukuweshwa wuli kuwuya kwa sila wovi sivelili gaju na sosuvafu hata kudayila kuva vavanda vawu kandi?

¹⁰ Mukali mukakombikesha na kutundamila lijuva, myesi, fipindi na myaka!

¹¹ Nguyipwelesha kucha chichuku chigolili kwa yumwi chaveli cha hela chindu!

¹² Valongu vangu nguvaluva muvi kucha nenga, kwanongwa nenga naveli kucha yumwi. Mugolela chindu cha wafu ha.

¹³ Ngimu yimumanyili pakwandi kwanongwa ya utami wangu nandivalandulilili Chilongu cha Nyanyi.

¹⁴ Hata naha chipindi chila mubedala ng'odu wala kunema kwanongwa ya utami wangu wu-vagola mughayaniki, lakini munyanga kucha makungu wa Chapanga kucha aveli Yesu Kilistu mweni.

¹⁵ Mwasekilili, ponopa chifumbuka liki? Nguyilapa kucha chipindi chila mungaweshili hata kutupula mesu venu na kunyimba nenga.

16 Wuli, ponopa ndiva chimdwama wa yumwi kwanongwa ya kuvawombela unakaka?

17 Ava vandu vengi vakuvakimbanikila yumwi, lakini chivadayila veni chinofu ha. Vakudayila yumwi na nenga tulekani ili ndima shenu sivakimbanikili veni.

18 Nakaka yiva nyanyi mumajuva vosi kuvakimbanikila kwa ndima vandu vamonga mufindu fya usangi, nenga pameli pamu na yumwi hela ha.

19 Vana vangu, ngimu mdadala paghava na lihingili chipindi palela na nenga ndina lihingili kwanongwa ya yumwi mbaka Kilistu pawumbiwa mugati yenu.

20 Leki padayila ndivi pamu na yumwi, ningawombili kwa chiganu chimanyikili! Ndina chipwembu nesu na yumwi!

Chilangushilu cha Hagali na Sala

21 Mung'ombeli yumwi yimudayila kutavaliwa na Malawu, wuli, mukupikana ng'odu wuvawomba Malawu va Chapanga vamupili Musa?

22 Yiyandikiwa muchitabu cha Malawu kucha Ibulahimu aveli na vana vavili, Yumu kwa mdala mvanda na yumu kwa mdala yangajila kuva mvanda.

23 Mwana yula wa mvanda kaleliwa ngimu ya chishovi hela, lakini yula yangajila kuva mvanda kaleliwa mujangi ya Chapanga.

24 Milandu ayi yiva chilangushilu, kwanongwa vamawu ava vavili vakulangusha malaghanu mavili. Hagali vala vana vaki yivawonikilili

kuuvanda akulangusha fingu yivagolikili kuchidunda cha Sinayi.

²⁵ Hagali akuva kucha chidunda Sinai chiveli Alabia akwifwana na Yelusalemu ya ponopa, yiveli kuuvanda pamu na vana vaki.

²⁶ Lakini Yelusalemu ya kumbindi kwa Chapanga ndi mbwani yiveli pekesu, yeni ndi mawu wetu.

²⁷ Nongwa Mumayandiku vang'alili yiyandikiwa,

“Sekileli yuwi yiwuvelili muwumba,
lumbilili kwa lishu yuwi ungajila kumanya kuta-
tama kwa kulela mwana,
nongwa vana va yula yalekiwili vatangala,
pitu yula yaveli na mlumi.”

²⁸ Ponopawu, valongu vangu, yumwi ndi vana va jangi ya Chapanga kucha wavelili Isaka.

²⁹ Lakini kucha majuva vala yula mwana yaleliwili kwa deha ya chiwundu vamuteshili mwana yawonikili kwa liwovi lya Mfuki wa Chapanga nahawu ndi wuyivelili ponopa.

³⁰ Lakini mayandiku vang'alili vakuwomba wuliwuli? Vakuwomba, “Mvingi mawu mvanda pamu na mwana waki, nongwa mwana wa mvanda akuhala mbala ha pamu na mwana wa yula yangajila kuva mvanda.”

³¹ Ponopa topi valongu, yufwi tuva vana va mvanda ha, yufwi va mawu yangajila mvanda.

5

Kilistu katulowola

¹ Kilistu atukombulili adayilili tusighali pekesu. Topi muwoloki hiliba mukotoo kuva muuvanda kandi.

² Mupikanishi! Nenga ndi Pauli nguva-wombela pamujumila kudumula jandu, Kilistu davatangi chindu ha.

³ Nguwomba kandi lipala, yula yajumilili kudumula jandu na akamuli Malawu va Chapanga vamupili Musa vosi.

⁴ Leki mkudayila kugoliwa vagoleki kwa njila ya Malawu, topi muyibawuli kutali na Kilistu, muuleka panji usangi wa Chapanga.

⁵ Kucha yufwi, tukushuvilila Chapanga atugoli yufwi tuvi goleki kwa njila ya ujumilwa. Achi ndi chituvetela kwa kukuvilisha kwa liwovi lya Mfuki Mng'alili wa Chapanga.

⁶ Leki patuva twilumba na Yesu Kilistu, kwingila jandu awu kwingila ng'odu jandu kwa hela mana, chamunu ndi ujumilu wugola chichuku kwa utami.

⁷ Ngalilu yenu ndayiva nofu! Ghani yavakanili kukamulila unakaka?

⁸ Yavayambushili milandu ayi Chapanga ng'odu mweni yavakemili.

⁹ Ngimu yivawombili, "Simika dokwa hela yikusashisha lilundu lyosi lya ukova!"

¹⁰ Kwanongwa ya kuyihasa na Bambu, ngushuvilila nendu kucha yumwi muweshi ng'odu kuva na umanyi wungajila kuyifwana na nenga. Lakini mundu yoyosi yavatilanga ghavi ghani ayu dahighiwi.

¹¹ Valongu vangu, kucha ngali hela ngulandula chilongu cha kwingila jandu, kwanongwa liki

ngugobuliwa? Kucha yingavelili naha, kulan-
dula kwa nenga milandu ya lupingika lwa Kilistu
kungayeghili kulimba.

¹² Ngudayila vandu ava yivavatilanga yumwi
vayendi kutali na yumwi vakayigoli veni ngalela!

¹³ Yumwi valongu, mukemiwa muvi pekesu,
lakini upekesu wukotoo kuva wilyambi wa ku-
gola findu fya wafu fiwudayilaya umweni. Ila
mukudayiliwa kwikimbanikila mwaveni kwa
mwaveni kwa utami.

¹⁴ Malawu vosi va Musa vagoliwa kwa kuka-
mula Lilawu ali limu, “Mtami mjofi waku kucha
wuyitama umweni.”

¹⁵ Lakini payiva mukwiluma na kuying'wenya
mwaveni kwa mwaveni kucha vang'ongolu,
muyivavali mukotoo kuyiwulaya mwaveni kwa
mwaveni!

Ngalilu ya mfuki na dobukelu ya wafu.

¹⁶ Ponopa ngudeta naha, Ngalilu yenu yilon-
goshiwi na Mfuki Mng'alili, yumwi mukotoo
kudobukela kandi findu fya wafu fivelili mu
wundu wenu.

¹⁷ Dobukelu ya wafu yikuva pamu ha na
utami wa Mfuki na utami wa Mfuki Mng'alili
ukulimbana na dobukelu ya wafu. Findu afi
fivili fikwiylimba, kwanongwa ayi damuweshi
ha kugola fila yifidayila njimba shenu.

¹⁸ Leki pamulongushiwa na Mfuki Mng'alili,
topi damulongushiwi ha na Malawu va Cha-
panga vamupili Musa.

¹⁹ Topi, figoli fya vandu yivakovikela findu fya
wafu fimanyikili, uwoni, wafu, upeji,

²⁰ kutundamila vamulungu, uhavi, wuchimd-wama, ndewu, weyi, maya, ubafu, malimbu, kwipota,

²¹ kudobukela, unjayila, ubafu na milandu yingi yivelili ngimu ayi. Ndavakayikili, ponopa nguvakayika kandi vandu yivagola milandu ngimu ayi davayingili ha muwutwa wa kumbindi kwa Chapanga.

²² Pawulongushiwa na Mfuki Mng'alili dawuvi na utami, cheleli, kusika, kwiwunishila, usangi, utangi, ujumilwa,

²³ ushisha moyu na kuyitavala. Kwa hela Malawu yivalimbana na afi.

²⁴ Vala yivaveli va Yesu Kilistu vasivangililila mulupingika ngalilu yawu ya chimvili pamu na fila fivayiholili na dobukelu shawu sha wafu.

²⁵ Mfuki Mng'alili katugayila unofu wuwula wula tumleki atavali ngalilu yetu.

²⁶ Topi, tukotoo kuyidumba, tukotoo kuyi-chokola wala kuyiwonela weyi.

6

Tuyiwunishili na kuyitanga

¹ Valongu vangu muyenu pavifya yumwi yimovelili na Mfuki Mng'alili mumukayiki mundoyu kwa ushisha moyu ili aghalambuki, lakini muyivavali mukotoo kuyeshiwa.

² Mwitangi, kwa kugola nahawu mukugola Malawu va Kilistu.

³ Leki mundu payiwona mweni ndi chindu, kumbi chindu ha, akwijanga mweni.

⁴ Kila mundu ayilembeshi ngalilu yaki mweni, leki nofu akuweshwa kuyidumbila ngajila kulola ngalilu ya mundu wingi.

⁵ Nongwa kila mundu dapapi msiwu waki mweni.

⁶ Mwana chuli wa chilongu cha Chapanga ghavi pamu na muwula waki kwa fila finofu.

⁷ Mukotoo kuyijanga, Chapanga akuchweghiwa ha. Chakweta mundu ndi dachibeni.

⁸ Yakweta muudobukelu wa mvili, amu dabeni uyanangi, lakini yakweta Muufuki, kufuma kwa Mfuki dabeni unofu wa jola.

⁹ Topi tukotoo kutofya kugola fya usangi, nongwa patuhogoya ng'odu datubeni kwa chipindi chaki.

¹⁰ Kila patupata fwasi tuvagoleli vandu vosi usangi na nendu valongu vala yivamjumilili Kilistu.

Mafundu va kumbeli na lulayi

¹¹ Muloli ndambu nyindivayandikilili mayandiku makomi kwa liwoku lyangu mweni.

¹² Vala yivadayila vawoneki vanofu kwa findu fya panji, ava veni vakuvang'ang'anika yumwi mdumuliwi jandu. Ili vakotoo kugoboliwa kwanongwa ya lupingika lwa Kilistu.

¹³ Hata vala yivayingilili jandu vakukamula ha Malawu va Chapanga vamupili Musa lakini vakuvadayila yumwi mudumuliwi jandu vaweshi kuyidumbila kwa chila chigolikili munjimba shenu.

¹⁴ Lakini nenga nguyidumbila chindu ha, ila kwa lupingika lwa Bambu wetu Yesu Kilistu

kwa lupingika alu ndambu ya ngalilu ya vandu mumlima kucha wusova kwa nenga na nenga kucha nsova kwa ndambu ya ngalilu ya vandu va mlima.

¹⁵ Kwanongwa kwingila jandu awu ngajila kwingila jandu chindu ha, chitawukili kuva chilumbi cha shonu.

¹⁶ Na vosi yivajumila deha ayi kusika na lusungu fivi pamu na veni hata kwa Vaisilaeli yivaveli va Chapanga.

¹⁷ Topi, kufumila ponopa mundu yoyonda akotoo kumfwasha, ndiva na mikumba yiveli mumvili wangu kwanongwa nenga mvanda wa Yesu.

¹⁸ Valongu vangu usangi wa Bambu wetu Yesu Kilistu wuvi mundima shenu. Yina.

Lilaghanu Iya Shonu
The New Testament in the Ndamba language of
Tanzania

copyright © 2014 The Word for the World and Pioneer Bible Translators

Language: Ndamba

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Word For The World

Ndamba & The New Testament in Ndamba

This translation, published by The Word for the World Bible Translators and Pioneer Bible Translators, was published in 2014.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact The Word for the World Bible Translators at www.twftw.org.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-02-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 29 Jan 2022

305bc77f-198f-5a79-803d-345305ed81b7